

บรรณานุกรม

พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทยปี ฮ.ศ. 1419 พุทธศักราช. 2542. ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน อัลมาดีนะฮ์ อัลมุเนาวาเราะห์ ราชอาณาจักรสะอุดิอะระเบีย.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 29) พ.ศ.2551. กรุงเทพฯ : กลุ่มพลังวิชาการเพื่ออนาคต.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และอาญา. 2550. กรุงเทพมหานคร : ATHAYA MILLEIUM co.,Ltd.

กฎหมายตราสามดวง. เล่ม 4. 2506. กรุงเทพฯ : องค์การค้าคุรุสภา.

กองบัญชาการศีกษา, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. 2557. กระบวนการยุติธรรมทางอาญา. กรุงเทพฯ : ตำรวจ.

กองพิสูจน์หลักฐาน, สำนักวิทยาการตำรวจ, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. ม.ป.ป. การพิสูจน์หลักฐาน. นครปฐม : งาน 2 (ผลิตสื่อ-ตำรา) ฝ่ายฝึกอบรม สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน

กลุ่มงานวิชาการสืบสวนและสอบสวน, ภาควิชาการตำรวจ, กองบังคับการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ. ม.ป.ป. การตรวจพิสูจน์อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนและเขม่าดินปืน. นครปฐม : โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

เกียรติขจร วัจนสวัสดิ์. 2553. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 7 (แก้ไขเพิ่มเติม) กรุงเทพฯ : หจก.สำนักพิมพ์พลสยาม พรินต์ติ้ง(ประเทศไทย).

แจ่มชัย ชุตินวงศ์. 2546. รวมคำบรรยายพยานหลักฐานของเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 56 ปีการศึกษา 2546. นครปฐม. : สำนักอบรมเนติบัณฑิตยสภา.

คณะนิติวิทยาศาสตร์, โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. ม.ป.ป. การป้องกันรักษาที่เกิดเหตุ. นครปฐม :
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

คณิต ณ นคร. 2549. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

_____, ม.ป.ป. การสอบสวนผู้ต้องหา. รวมบทความด้านวิชาการของศาสตราจารย์ ดร.คณิต
ณ นคร. รวบรวมโดยสหาย ทรัพย์สุนทรกุล. กรุงเทพฯ : พิมพ์อักษร

จรรย์ ภักดีธนากุล. 2553. กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. นครปฐม : สำนักอบรม
ศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

จารึก เซ็นเจริญ และ มุฮัมมัด พายิบ. 2541. หะดีษเศาะฮ์อิหมุสลิม. กรุงเทพฯ : อัล-อิหม่าน.

จรัสดี เจียมเจตจรูญ, พันตำรวจโท. 2550. สถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานทางชีววิทยา. เอกสาร
ทางวิชาการสำหรับใช้ประกอบการ ปฏิบัติงานเสนอที่กองพิสูจน์หลักฐาน
สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ. กรุงเทพฯ : กรมตำรวจ

ถวัลย์ อาชนะเสน. 2520. นิติเวชศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : การศาสนา.

ทรงฉัตร โตชยานนท์ และ ณรงค์ สิงห์ประเสริฐ. 2519. นิติเวชศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

ทัศนะ สุวรรณจูทะ. 2551. นิติเวชศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : ภักดีการพิมพ์.

ธานี สิงหนาท. 2551. การศึกษาพยานหลักฐานคดีแพ่งและคดีอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ
: กรุงเทพมหานครพิมพ์ลิขซึ่ง จำกัด.

จรัสดี เจียมเจตจรูญ, พันตำรวจโท. 2550. “สถานที่เกิดเหตุและวัตถุพยานทางชีววิทยา.”
เอกสารทางวิชาการสำหรับใช้ประกอบการปฏิบัติงาน เสนอที่กองพิสูจน์หลักฐาน
สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ. กรุงเทพฯ : ตำรวจ.

เจ๊ะเหล๊ะ แยกพงศ์. ม.ป.ป. เอกสารประกอบการสอนภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี :

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ประชุม สถาปิตานนท์. 2551. นิติวิทยาศาสตร์(Forensics Science). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พงศกรณ ชูเวช, พันตำรวจเอก. 2530. การพิสูจน์หลักฐาน. กรุงเทพฯ : สุตรไพศาล.

พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์, พลตำรวจตรี. 2537. ความรู้เบื้องต้นการสืบสวนอาชญากรรม. กรุงเทพฯ : ศิลป์สยามการพิมพ์.

พรทิพย์ โรจนสุนันท์. 2547. นิติเวชศาสตร์ การชันสูตรพลิกศพ การนำรู้ทางการแพทย์มาใช้พิสูจน์ความจริงเพื่อประกอบการพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิด. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.

พรเพชร วิชิตชลชัย. 2555. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. นครปฐม : สำนักศึกษาอบรมแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

มะรอนิง สาแลมิง. ม.ป.ป. เอกสารประกอบการสอนวิชาอุศุลฟิฮฺ. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

มุสฏอฟา ดิบลบิฮอ. ม.ป.ป. กฎหมายอิสลาม เล่ม 2. โดยจารีก เซ็นเจริญ และ มุฮัมมัด พายิบ(ผู้แปล)จากห้องสมุดอีหม่ามซาฟีอี วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

มุฮัมมัดยูซุฟ มูซา. 2545. กฎหมายอิสลามเบื้องต้น. ดร.อิสมาแอ อาลี. (ผู้แปล) โครงการแปลและเรียบเรียงตำราอิสลาม ลำดับที่ 9 วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ยิ่งศักดิ์ กฤษณจินดา และ วุฒิพงษ์ เวชยานนท์. 2541. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน.

กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร.

ยูซุฟ ก็อรฎอวีย์. 2544. ทะเลาะและหะรอมในอิสลาม. บรรจง บินกาซัน (ผู้แปล). กรุงเทพฯ :

ศูนย์หนังสืออิสลาม.

ศักดิ์ชัย อัครวินอนันท์. 2556. การดำเนินการทางนิติเวชศาสตร์และนิติวิทยาศาสตร์ประสบการณ์

การดำเนินคดีความมั่นคงในประเทศไทยและคดีก่อการร้ายในประเทศอินโดนีเซีย.

กรุงเทพฯ : บริษัท เอส แอล พลัปปลิเคชั่น จำกัด.

ศูนย์ทนายความมุสลิม และ มูลนิธิสถานวัฒนธรรม. รวมรายงานข้อเสนอดำเนินการ ต่อ

กระบวนการยุติธรรมในคดีความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2553.

กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, กลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ, สำนักนิติวิทยาศาสตร์บริการ, กระทรวง

ยุติธรรม. ม.ป.ป. การตรวจเก็บรอยลายนิ้วมือ. กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม.

สันต์ สุขวัจน์. 2550. นิติวิทยาศาสตร์ 1. นครปฐม : โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

สมพร พรหมหิตาธร. 2537. คำอธิบายพยานหลักฐานในคดีอาญา. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.

สมภพ เองสมบุญ, พันตำรวจโท. 2551. การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเบื้องต้น. นครปฐม : โรงเรียน

นายร้อยตำรวจ.

สภาพทนายความ. 2541. กฎหมายเบื้องต้นสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.

สิริมงคล กล้าปราบศึก. ม.ป.ป. พิสูจน์หลักฐาน 2. ภาควิชาวิทยาการตำรวจ กลุ่มงานวิชาการ

สืบสวนและสอบสวน กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. นครปฐม :

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ.

สุลัยมาน ดอเลาะ และ ญาดุลฮัก มิงสมร. 2557. กฎหมายอิสลามลักษณะอาญา. สงขลา : บันลือ

การพิมพ์.

สุพล (ชากีรีน) บุญมาเลิศ. 2554. อัลกุรอานพร้อมความหมายภาษาไทย กรุงเทพฯ : บริษัท
สำนักพิมพ์ประสานมิตร จำกัด.

สุพจน์ ณ บางช้าง. 2536. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ : บริษัท พัฒนา
วิชาการ (2535) จำกัด.

โสภณ รัตนกร. 2542. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ :
นิติบรรณาการ

ไมเคิล บาเดน และ มาเรียน โรซ. 2547 พลิกศพลิกคดี. มัทนี เกษกมล (ผู้แปล)
กรุงเทพฯ : บริษัท เวิร์ล พับลิชชิง จำกัด.

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, กระทรวงยุติธรรม. การตรวจเก็บลายนิ้วมือในสถานที่เกิดเหตุ. ม.ป.ป.
กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม.

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม การตรวจพิสูจน์อาวุธปืน เครื่องกระสุนและเขม่าดินปืน
ม.ป.ป. กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม.

สิริมงคล กล้าปราบศึก. ภาควิชาวิทยาการตำรวจ กลุ่มงานวิชาการสืบสวนและสอบสวน กองบังคับ
การวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ม.ป.ป. พิสูจน์หลักฐาน 2. นครปฐม :
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

สภาพนายความ. 2541. กฎหมายเบื้องต้นสำหรับประชาชน กรุงเทพฯ : เดือนตุลา

สำนักจุฬาราชมนตรี. 2558. รวมคำวินิจฉัย (พิตวา) จุฬาราชมนตรี. กรุงเทพฯ : สำนัก
จุฬาราชมนตรี

อุทัย ตีระวินนทร, ผศ.พ.ต.ท.หญิง พัชรา สิ้นลอยมา , ร.ต.อ.ธิตี มหาเจริญ. 2548. การชั้นสูตร
พลิกศพ การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล กรุงเทพฯ : พิทักษ์อักษร.

_____ . นิติเวชศาสตร์. 2548. กรุงเทพฯ :พิทักษ์อักษร

อิสมาแอ อาลี, 2540. กฎหมายครอบครัวอิสลาม. ปัตตานี : ม.ป.พ.

_____, 2552. อุศุลุลฟิกฮ. ปัตตานี : มิตรภาพ

อุทัย ตีระวินนทร, พัชรา สิ้นลอยมา และ ธิติ มหาเจริญ. 2548. การชั้นสูตรพลิกศพการพิสูจน์
เอกลักษณ์บุคคล. กรุงเทพฯ : พัทพ์อักษร.

อรุณ บุญชม. ม.ป.ป.. หะดีษซอเฮียะฮ เล่ม 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ส.วงศ์เสงี่ยม

_____, 2559. หะดีษซอเฮียะฮบุคอรี อัลญามิอ์ อัศซอเฮียะฮ เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ : เฟิสท์ ออฟเซ็ท

รายงานการวิจัย

สำนักงานตรวจสถานที่เกิดเหตุ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์. 2553. รายงานการวิจัยเกี่ยวกับ
การร้กษาสถานที่เกิดเหตุ. กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม

สุวิมล พิชญไพบุลย์. 2551. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศมุสลิมศึกษาเปรียบเทียบ
กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย การสอบสวนคดีอาญาในประเทศ
มุสลิมกรณีศึกษาเฉพาะประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สำนักงานกิจการ
ยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

วิทยานิพนธ์

ชลลดา จินตเสถียร. 2553. นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ข้อยกเว้นการห้ามรับฟัง
พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ ตามมาตรา 266/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

จิราภรณ์ เนาวพนานนท์. 2552. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์มหาบัณฑิตสาขากฎหมายอาญา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พยานผู้เชี่ยวชาญในคดีอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นิวัฒน์ ทังทอง. 2540. ,วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การพัฒนากระบวนการนิติเวชเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ

อัปศุรอรอฮมาน บินแวยูโซะ. 2007. เอกสารการวิจัยการชันสูตรพลิกศพตามบทบัญญัติอิสลาม ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาชะรีอะฮ์ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

บทความจากวารสารต่าง ๆ

สำนักงานยุติธรรม, กระทรวงยุติธรรม ดุลพินิจยสารสำนักงานศาลยุติธรรม. ฉบับที่ 1 ปีที่ 47. 2542. กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม.

ธานี สิงหนาท. 2540. บทตัดพยานบอกเล่าในกฎหมายไทย, วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 หน้า 1-2

ทวีศักดิ์ ทศนชัยสิทธิ์. 2550. “การตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมกับการอำนวยความสะดวก” บทความทางวิชาการหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10 สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการยุติธรรม สำนักงานยุติธรรม ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ศาลยุติธรรม

วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. 2557. “การศึกษากระบวนการนิติเวชของไทยและต่างประเทศ” ดุลพินิจ เล่มที่ 3 ปีที่ 41 พฤศจิกายน-ธันวาคม 2537. กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม

มุฮัมหมัดซาคี เจะหะ. หลักกฎหมายอิสลาม ประตูลู่วิถีชีวิตมุสลิม โครงการเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอิสลามให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่างวันที่ 18-20 และ 25-27 พฤษภาคม 2552 ณ โรงแรม ซี เอส ปัตตานี

หนังสือต่างประเทศ

Abu Abdullah, al-Hakim Muhammad bin Abdullah. 1990. al-Mustaddark ala al-Zahihain. Bairut : Dar al-kitab al-Alamiyah.

Abu Bakr, Ahmad bin Amr al-Bassar. 2009. Musnad al-Basar al-Manshur Besm al-Bahr al-Sakar. Madinah al-Munawarah : Maktab al-Aulum wa al-Hakm.

Abu Dawud Sulaiman bin al-Ash'as. n.d. Sunan Abi Dawud. Beirut : Maktabah al-Asrabiyyah ,Sida.

Abu Hasan ali, bin Umar al-Daruqudny. 1994. Taliqat al-Daruqudny ala al-Mayruhen li Ibn Hibban al-Qahirah : al-Faruq al-Hadithah lilthabah wa Nushur.

Ahmad. n.d. Majmu` Fatawa Shaykh al-Islam Ahmad B. Taymzyya. 37 vols. Cairo: Dar al-Rahma lil-Nashr wa1-Tawzi`.

Ahmad Muhammad Shakir, 1408h. Jami' al-Tirmidhi Cairo : Dar al-Nahda al-'arabiyya

al-Baghdadi, Ahmad Muhammad. 1998. Al-Tarikh al-Ijtima'i 111-Tajrim wall-'lgab fi Misr fill-'Asr al-'Uthmani. Cairo : Dar al-Nahda al-'Arabiyya.

Ali bin Muhammad. 2002. Marqah al-Mafatyh Mashkah al-Maz'abih. Bairut : Dar al-Fakr.

'Amara, Muhammad. 1937. Mudhakkirat al-Tibb al-Shari 11-Talabat al-Sanna al-Ula min Oism Ijazat al-Qada' al-Shar'a bi-Kulliyat al-Shari `a al-Islamiyya. Cairo : Al-Azhar Kulliyat al-Shari'a al-Islamiyya.

- Amin b. `Umar. 1966. Radd al-Muhtar `ald al-Durr al-Mukhtar Mukhtar Sharh Tanwir al-Absar fi Figh Madhhab Abi Hanifa al-Nu`man. 2nd ed. 8 vols. Cairo: Matha`at Mustafa al-Babi al-Halabi.
- Anwarullah. 2004. The Principles of Evidence in Islam. Malaysia : A.S. noordeen.
- Applebaum, P.S and Gutheil, T.G.,Clinical. 1991. handbook of Psychiatry and the Law. New York : McGraw-Hill book Co.,)
- Brenda Dervin. 2003. Sense-making's journey from metatheory to methodology to method: an example using information seeking and use as research focus. In: Dervin, Brenda, Foreman-Wernet, Lois and Lauterbach, Eric (Eds.) Sense-making methodology reader: selected writings of Brenda Dervin. Cresskill (NJ) : Hampton Press: 133-163
- Brown, Nathan. 1997. The Rule of Law in the Arab World : Courts in Egypt and the Gulf. Cambridge : Cambridge Univ. Press.
- al-bukhariy, Muhamad Ibn Isma'il. 1993. Sahih al-Bukhariy Berut : dar Ibn Kathir Ibn Majah,'Abi Abd al-Lah
- Muhamad Ibn Yazid al-Qaswiny. N.d Sunan Ibn majah. Darhya'a : al-'arabiy.
- Coady, C. A.J. 1992. Testimony : A Philosophical Study. Oxford : Clarendon Press.
- Cohen, Amnon. 2001. The Guilds of Ottoman Jerusalem. Boston : Brill. Cohn, Haim H. iggi. The Law [in Hebrew]. Jerusalem: Bialik Institute.
- Cotterrell, Roger. 1992. The Sociology of Law : An Introduction. 2nd ed. London: Butterworths.

Coulson, Noel James. 1964. A History of Islamic Law. Edinburgh : Edinburgh Univ. Press.

_____, 1971. Succession in the Muslim Family. Cambridge: Cambridge Univ. Press.

al-Dar Qutni, Abu al-Hasan Ali Ibn 'Umar. 1994. Sunan al-Dar Outni. Vol.3. Cairo : Dar al-Mahasin.

Dawidoff, D., 1973. Some Suggestions to Psychiatrists for Avoiding Legal Jeopardy. Archives General Psychiatry, Kuala Lumpur : Charles C.Thomas

Edward, George. 1816. An Epitome of Juridical or Forensic Medicine. London : Gosnel

El-Alami, Dawoud S. 1992. The Marriage Contract in Islamic Law. London : Graham ham and Trotman.

Ergene, Bogac A. 2003. Local Court, Provincial Society and Justice in the Ottoman Empire: Legal Practice and Dispute Resolution in (ankiri and Kastamonu (1652-1744). Leiden: Brill.

Farhat, Muhammad Nur. 1988. A l-Qada' al-Shar'a fi Misr fi'l-'Asr al-'Uthmant. Cairo : Al-Hay'a al-Misriyya al-'Amnia lil-Kitab)

Ferdico, John, 1979. Criminal Procedure for The Law Enforcement Officer. 2 nd ed. Minnesota : West Publishing,

Fuaad Abd al-Munaim ahmad. 2004 al-busmat al-warathiya wa Duraha fi al-lthbat al-Janaiy bina Qanun wa al-Shari'ah Cairo : al-Maktab al-Masriyyah

- Goddard, Calvin. 1925. Forensic Ballistic. New York City : Bureau of Forensic Ballistics
- Galton, Francis.1892. Finger print. London : Macmillan and Co.
- Geertz, Clifford. 1983. Local Knowledge : Further Essays in Interpretive Anthropology. New York : Basic Books.
- Gerber, Haim, 1994. State, Society, and Law in Islam: Ottoman Law in Comparative Perspective. Albany : State Univ. of New York Press.
- Ghanem, Isam, 1987. Islamic Medical Jurisprudence. 2nd ed. London : Yemen.
- Golan, Tal. 2004. Laws of Men and Laws of Nature: The History of Scientific Expert Testimony in England and America. Cambridge, MA : Harvard Univ. Press.
- Hallaq, Wael B. 1997. A History of Islamic Legal Theories: An Introduction to Sunni Usul al-Fiqh. Cambridge : Cambridge Univ. Press.
- _____. 2005. The Origins and Evolution of Islamic Law. Cambridge : Cambridge Univ. Press.
- al-Haytami, Ibn Hajar. n.d. Al-Fatazoa al-Kubra al-Fighiyya. 4 parts in 2 vols. Beirut : Dar Sadir.
- Herbert Packer. 1986. The limit of The Criminal Sanction. California : Stanford University Press

Heyd, Uriel. 1961. "The Ottoman `Ulema and Westernization in the Time of Selim III and Mahmud II." In Studies in Islamic History and Civilization, ed. Uriel Heyd, 63-96. Jerusalem : Magnes Press.

Hill, Enid. 1979. Mahkama!: Studies in the Egyptian Legal System; Courts and Crimes, Law and Society. London : Ithaca Press.

Hill, Enid, M. Zaalouk, and A. Azer. n.d. "The Divorce Courts of Egypt: Personal Status Litigation and Society in Egypt with Special Reference to Divorce by Court Action (Tatliq)." Unpublished paper. : American Univ. in Cairo.

Ibrahim, Ahmad Muhammad. 1964. Al-Qanun al-Madani Mu'allagan `ala Nususiha bi'l-A Mal al-Tahtiriyya wa-Ahkdm a1-Qada' wa-Ara' al-Fugaha'. Cairo: Dar al-Ma arif.

Ibn Abi al-Dam, Ibrahim b. Abd Allah. 1987. Kitab Adab al-Qada' aw al-Durar al-Manzumati'l-Agdiya wa'l-Hukumat. Beirut: Dar al-Kutub al- lmiyya. Ibn `Abidin, Muhammad

Ibn Daqiq, al-Aaid. 2003. Sharh al-Arbaaen al-Nawawiyah fi al-Ahadith al-Zahih al-Nawawiyah Muassasah al-Riyan.

Ibn al-Rami ["al-Banna"], Muhammad b. Ibrahim al-Lakhmi. 1994. Markaz al-Nashr al Jami'i. Tunis :Al-I `ldin bi-Ahkam al-Bunyan. Ed. Farid b. Sulayman..

Ibn Kathir Ismael bin Umar. 2000. Tafsir al-Quran al-Az'ym. Bairut: Dar al-kitab al-Alamiyah.

Ibn Khaldun, 1958. The Mugaddimah: An Introduction to History. Trans. Franz Rosenthal. 3 vols. New York : Pantheon Books.

Ibn Majah, 'Abi Abd al-Lah Muhammad Ibn Yazid al-Qaswiny, N.d. Sunan Ibn majah
Dar al-Ihya'a : al- 'arabiy

Ibn Majuz, Muhammad. 1984. Wasa'il al-Ithbat fi'l-Figh al-Islami. Casablanca:
Matha`at al-Najjah al Jadida.

Ibn Nujaym, Zayn al-Din. n.d. Al-Bahr al-Ra'iq Sharh Kanz al-Daga'iq. 8 vols. N.p.: Dar
al-Kitab al-Islami li-Ihya' wa-Nashr al-Turath.

Ibn Qayyim al-Jawziyya, Muhammad b. Abi Bakr. n.d. Al-Turuq al-Hukmiyya
fi'l- Siyasa al-Shar'iyya. Beirut: Dar Ihya' al-'Ulum.

_____. 2000. al-Turuq al-Hukmiyyah fi al-Siyasah al-Shar'iyyah = The
legal methods in Islamic administration. International Law Book
Services. Kuala Lumpur : Sole distributor, Golden Books Centre,

Ibn Qudama, Abd Allah b. Ahmad Muwaffaq al-Din. 1990. Al-Mughni. 15 vols. Cairo :
Hajr.Ibn Taymiyya,

_____. 2009. Book of Faith, Translated by Salman Hassan Al-Ani
Shadia Ahmad. Kuala Lumpur : Islam Book trust,

Ibn Taymiyah. 2009. Majmoo' al-Fatwa. Madinah : Dar al-Taqwa

Ihsanoglu, Ekmeleddin. 1992. "Ottoman Science in the Classical Period and Early
Contacts with European Science and Technology." In Transfer of
Modern Science and Technology to the Muslim World, ed.
Ekmeleddin Ihsanoglu, 1-48. Istanbul : IRCICA.

_____. 2004. "Some Critical Notes on the Introduction of Modern Sciences to the Ottoman State and the Relation between Science and Religion up to the End of the Nineteenth Century." In Science, Technology and Learning in the Ottoman Empire: Western Influence, Local Institutions, and the Transfer of Knowledge, 5:235-51. Variorum Collected Studies Series. Aldershot, UK: Ashgate.

'Isa, 'Abd al-Raziq Ibrahim. 1998. Tarikh al-Qada'fi Misr al-'Uthmaniyya (1517-1798). Cairo : Al-Hay'a al-Misriyya al-'amma lil-Kitab.

Isma'il Marhaba'. 2008. al-bunuk al-taybiy al-bashriat wa ahkamuha al-fighiy. Cairo : Dar al-Rahman lil-Nashr

Jaziri, Abd al-Rahman. 1980. Kitab al-Figh `ala al-Madhahib al-Arba`a. 4 vols. Cairo : Dar al-Irshad lil-Tiba a wal-Nashr.

Fisher, Jim. 2008. Forensics under fire are bad science and dueling expert corrupting criminal Justice. Rutgers University press : New Brunswick New Jersey .and Lodon

John N. Ferdico . 1979. Criminal Procedure for the Law Enforcement Officer Hardcover. Minnesota : West Pub. Co.

Juan Enriques. 2001. As the Futere Catch You. Banglok : Nation Books.

Kutaiba S. Chaleby. 2004. forensic psychiatry in Islamic Jurisprudence. Kuala Lumpur : Percerakan Zafar Sdn Bhd,

Mansur, Muhammad Khalid. 1999. Al-Ahkam al-Tibbiyya al-Muta`alliga bi'l-Nisd fi'l-Figh al-IslamiAmman: Dar al-Nafa'is

- Matthew Lippman. 1989. Islamic Criminal Law and Procedure: Religious Fundamentalism v. Modern Law, B.C. Int'l & Comp. L. Rev. 29 (1989)
- al-Mawardi, `Ali b. Muhammad. 1994. Al-Hawi al-Kabir f Figh Madhhab al-Imam al-Shafi`a. 1g vols. Beirut : Dar al-Kutub al-`Ilmiyya.
- Muhammad bin Yarer al-Thabry. 2000. Yamia al-Bayan fi Tahwel al-Quran. Kualalumpur : Muassasah al-Risalah.
- Muhammad Khalid Masud, Brinkly Morris Messick and David Stephan Powers. (2009). Islamic Legal Interpretation: Muftis and Their Fatwas. Oxford : Oxford University Press
- Muhammad Mahmud Hashim. 1988. al-Qada'a wa Nizam al-Ithbat fi al-Fiqh al-Islami wa al-Anzimah al-wadiyyah. Riyadh : 'Imadah Shu'un al-Maktabah Jami'ah al-Malik Sa'ud)
- Muhammad Nasiruddeen al-Anbaniy, 1985. Mushkah al-Masabih, Bairut : Maktab al-Islamiyah
- Manuel S.Pena, n.d. Practical Criminal Investigation California : Custon Publishig Company
- Mansur, Muhammad Khalid. 1999. Al-Ahkam al-Tibbiyya al-Muta'alliga bi'l-Nisd fi'l-Figh al-Islamiy. Amman : Dar al-Nafa'is.
- Musallam, B. F. 1983. Sex and Society in Islam: Birth Control before the Nineteenth Century. Cambridge: Cambridge Univ. Press.

Masud, Khaled, Ruud Peters, and David Powers. 2006. "Qadis and Their Courts: An Historical Survey." In Dispensing Justice in Islam: Qadis and Their Judgments, ed. Khaled Masud, Ruud Peters, and David Powers, 1-44. Leiden: Brill.

Muslim bin al-Hajaj abu al-Hasan.n.d. al-Musnad al-Sahih al-Mukhtasar bi Naql al-'adl 'an 'adl ila Rasulallah. Dar 'ihya 'i al-Tarath al-'araby.

Nasir, Jamal J. 1990. The Status of Women in Islamic Law and in Modern Islamic Legislation. London: Graham and Trotman.

al-Nawawi, Abu Zakariyya Yahya b. Sharaf Muhyi al-Din. 1992. Rawdat al-Talibin. 8 vols. Beirut: Dar al-Kutub al-'Ilmiyya

Packer, Herberts. 1968. Two Models of the Criminal Process. Stanford : Stanford University Press

Peters, Rudolph. 2005. Crime and Punishment in Islamic Law: Theory and Practice from the Sixteenth to the Twenty-First Century. Cambridge: Cambridge Univ. Press.

Peirce, Leslie. 2003. Morality Tales: Law and Gender in the Ottoman Court of Aintab. Berkeley and Los Angeles : Univ. of California Press.

Powers, David S. 2002. Law, Society, and Culture in the Maghrib,1300-1500. Cambridge : Cambridge Univ. Press.

- Rabkin, Yakov M. 1992. "Conceptual Issues in the History of Science in Nonwestern Societies. In Transfer of Modern Science and Technology to the Muslim World, ed. Ekmeleddin Ihsanoglu, 59-66. Istanbul: IRCICA
- Rawls, John Bordley, 1971. A Theory of Justice, California : Belkin
- Richard Rosner, Principles and Practice of Forensic Psychiatry, 2Ed , NW,Boca Raton FL : CRC Press Taylor & Francis Group 6000 Broken Sound Parkway
- Rispler-Chaim, Vardit. 1993. Islamic Medical Ethics in the Twentieth Century. Leiden : Brill.
- Ron Shaham. 1997. Family and the Courts in Modern Egypt: A Study Based on Decisions by the Shari`a Courts, 1900-1955. Leiden : Brill.
- _____. 2011. The Expert Witness in Islamic Courts : Medicine and Crafts in the Service of Law (Kindle Locations 3634-3636). Kindle Edition.
- Rosen, Lawrence. 1989. The Anthropology of Justice: Law as Culture in Islamic Society. Cambridge : Cambridge Univ. Press.
- _____. 2000. The Justice of Islam: Comparative Perspectives on Islamic Law and Society. Oxford : Oxford Univ. Press.
- Sadoff,R.L. Forensic. 1988. psychiatry : a practice Guide for Lawyer and Psychiatry. (springfield : Charles C.Thomas)
- Sainuudden Abdulrahman bin Ahmad. 2001. Yaia' al-A'ulum wa al-Hukm fi Shah Ghamsen Haditha min Yawamia'al-Kalam Bairut:Muassasah al-Risalah.

_____. 2000. Ottoman Medicine: Healing and Medical Institutions, 1500-1700. Albany NY: State Univ. of New York Press.

Sarakhsi, Muhammad b. Ahmad. 1993. Kitab al-Mabsut. 30 vols, Beirut : Dar al-Kutub al-'Ilmiyya, .

_____. 2003. "Charity and Hospitality: Hospitals in the Ottoman Empire in the Early Modern Period." In Poverty and Charity in Middle Eastern Contexts, ed. Michael Bonner, Mine Ener, and Amy Singer, 121-43. Albany: State Univ. of New York Press.

Shafi'i, Muhammad b. Idris. 1903. Kitab al-Umm. 7 vols. Cairo: Al-Matba`a al-Kubra Kubra al-Amiriyya.

al-Shafi'e abu Abdullah Muhammad bin Idris, 2006. Tafsir al-Imam al-Shafi'e. al-Saudiyyah:Dar al-Tadmariyah

_____. 2003. "Charity and Hospitality: Hospitals in the Ottoman Empire in the Early Modern Period." In Poverty and Charity in Middle Eastern Contexts, ed. Michael Bonner, Mine Ener, and Amy Singer, 121-43. Albany: State Univ. of New York Press.

_____. 2000. Ottoman Medicine: Healing and Medical Institutions, 1500-1700. Albany NY: State Univ. of New York Press.

Stoler, Ahikam, and Yoram Plotzki. 2001. "DNA on the Witness Stand" [in Hebrew]. Medicine and Law, Jubilee Book, 143-64.

Stuart H.James and Jon J.Nordby. 2005. Forensic Science: An Introduction to Scientific and Investigative Techniques. US :Taylor & Francis Group.

Stuart H. James and Jon J. Nordby. 2005. Forensic Science: An Introduction to Scientific and Investigative Techniques. US :Taylor & Francis Group.

Sunan Dar al-Qutni. 2011. Beirut : Darul Kutubul Ilmiyyah

al-Suyuti, Jalal al-Din. 1959. Al-Ashbah wa'l-Aza'ir fi Qawaid wa-Furu` Fiqh al-Shafi'iyya. Shafi'iyya. Cairo : Matba`at Mustafa al-Babi al-Halabi.

al-Ṭabry Muhammad bin Yaryr Abu-Yahfar, 2000. Yamiā al-Bayan fi Tahwyl al-Qurān. Muassasah al-Risalah

Technical Working Group. 2000. Crime Scene Investigation : A Guide For Law Enforcement. US. Department of Justice : CRC Press LLC

al-Tirmidhi, Muhammad b. `Isa. 1991. Al Jami` al-Sahib [Sunan al-Tirmidhi]. 5 vols. Cairo: Dar Ihya' al-Turath al-'Arabi.

al-Tirmidhi, Muhammad Ibn `Isa. 1975. Sunan al-Tirmidhi. Vol.4. Cairo : Mustafa al-Babi al-Halabi.

Toledano, Fluid R. 1998. Slavery and Abolition in the Ottoman Middle East. Seattle: Univ. of Washington Press.

Tucker, Judith E. 1998. In the House of the Law: Gender and Islamic Law in Ottoman Syria and Palestine. Berkeley and Los Angeles: Univ. of California Press.

Tyan, Emile. 1955. "Judicial Organization." In Law in the Middle East, ed. M. Khadduri and H.J. Liebesny, vol. 1, Origin and Development of Islamic Law, 236-78. Washington, DC: Middle East Institute.

Wadghiri, Kamal. 2001. Al-Khibra fi'l-Qanun al-Maghribi: Dirasa Ya'siliyya wa-Tatbiyya. N.p.: Matba`at Abi Fas.

Yaqut, Shihab al-Din b. `Abd Allah al-Hamawi. 1866. Kitab Mujam al-Buldan. 5 vols. Leipzig: F. A. Brockhaus.

Ziadeh, Farhat J. 1990. "Integrity (Adalah) in Classical Islamic Law." In Islamic Law and Jurisprudence: Studies in Honor of Farhat Ziadeh, ed. Nicholas Heer, 73-93. Seattle: Univ. of Washington Press.

รายงานการวิจัยต่างประเทศ

Tarabulsi, `Ala al-Din `Ali b. Khalil. 1973. Muin al-Hukkam fima Yataraddad bayn al-Khasmayn min al-Ahkam. 2nd ed. Cairo: Matha`at Mustafa al-Babi al-Halabi Taylor, Robert F., 1996, "A Comparative Study of Expert Testimony in France and the United States: Philosophical Underpinnings, History, Practice, and Procedure." Texas International Law journal 31:181-213.

Taylor, Robert F. 1996. "A Comparative Study of Expert Testimony in France and the United States: Philosophical Underpinnings, History, Practice, and Procedure." Texas International Law journal 31:181-213.

Weinstock, Neil Netanel. 1986. "Expert Opinion and Reform in Anglo-American, Continental, and Israeli Adjudication." Hastings International and Comparative Law Review 10:9-55.

วิทยานิพนธ์ต่างประเทศ

Naveh, Immanuel. 1997. "Application of the Shari`a in Civil Courts in the Twentieth Century: A Comparative Study Based on Decisions of Civil Courts in Matters of Personal Status and Waqf of Muslims in a Muslim State (Egypt) and in a Non-Muslim State (Israel)" [in Hebrew]. Ph.D. diss., Hebrew Univ. of Jerusalem.

Westreich, Elimelech. 1996. "Medicine and Natural-Science in the Rabbinical Courts of Israel" [in Hebrew]. *Mishpatim* 26:425-92. White, Elizabeth H. 1978. "Legal Reform as an Indicator of Women's Status in Muslim Nations." In Women in the Muslim World, ed. Louis Beck and Nikki Keddie, 52-68. Cambridge, MA: Harvard Univ. Press.

บทความและวารสารต่างประเทศ

al-`Alwani Taha J. 1996. "The Testimony of Women in Islamic Law." *American Journal of Islamic Social Sciences* 1973-96.

Anderson, J. N. D. 1951. "Recent Developments in Shari`a Law 3 (The Contract of Marriage)." *Muslim World* 41:113-26.

Fadel, Mohammad. 1997. "Two Women, One Man: Knowledge, Power, and Gender in Medieval Sunni Legal Thought." *International Journal of Middle East Studies* 29:185-204.

Fahmy, Khaled. 1998. "Law, Medicine and Society in Nineteenth-Century Egypt." *Egypte Monde Arabe* 34:17-51.

Haykel, Bernard. 2002. "Theme Issue: Evidence in Islamic Law." *Islamic Law and Society* 9 (2):129-31.

- Jennings, Roland. 1978. "Kadi, Court, and Legal Procedure in 17th Century Ottoman man Kayseri." *Studia Islamica* 48:133-72.
- Johansen, Baber. 2002. "Signs as Evidence: The Doctrine of Ibn Taymiyya (1263-1328) and Ibn Qayyim al Jawziyya (d. 1351) on Proof." *Islamic Law and Society* 9 (2): 168-93.
- Kaplan, Edna, Chayim Brautbar, and David Nelken. 1979-80, "HLA: Ascertaining Paternity by Means of Genetics" [in Hebrew]. *Tel Aviv University Law Review* 7:46-74.
- Messick, Brinkley. 2006. "Commercial Litigation in a Shari a Court." In Masud, Peters, and Powers 2006,195-218.
- Shefer, Miri. 2002. "Medical and Professional Ethics in Sixteenth-Century Istanbul: Towards an Understanding of the Relationships between the Ottoman State and the Medical Guilds." *Medicine and Law* 21:307-19.
- Stoler, Ahikam, and Yoram Plotzki. 2001. "DNA on the Witness Stand" [in Hebrew]. *Medicine and Law*. Jubilee Book, 143-64.
- Sabra, Adam I. 1987. "The Appropriation and Subsequent Naturalization of Greek Science in Medieval Islam: A Preliminary Statement." *History of Science* 25:223-43
- Timmerbeil, Sven. 2003. "The Role of Expert Witnesses in German and U.S. Civil Litigation." *Annual Survey of International and Comparative Law* 9:163-87.

Wuerth, Anna. 2008. "Investigating and Prosecuting Police Abuse in Egypt." In Narratives of Truth in Islamic Law, ed. Baudouin Dupret, Barbara Driessens, and Annelies Moors, 265-87. London: I. B. Tauris.

Zeevi, Dror. 1998. "The Use of Shari'a Court Records as a Source for Middle Eastern Social History: A Reappraisal." Islamic Law and Society 5:35-56.

เว็บไซต์ในประเทศ

โกวิท สุขรื่องช้าง. (2010). การวินิจฉัยข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2558, สืบค้นจาก <http://law.oop.cmu.ac.th/>

คณะนิติวิทยาศาสตร์, โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. (2015). การป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2558, สืบค้นจาก <http://www.forensicrpa.com/data/article/pca.pdf>.

ชุติมา ขุนประจวบ. (2557). การสืบพยานผู้เชี่ยวชาญในคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2558, สืบค้นจาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/ojs/index.php/law/article/view/2955

พัชรา สิ้นลอยมา, พ.ต.อ.หญิง. (2550) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ (An Introduction to Forensic Science). สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2558, สืบค้นจาก http://ajarnpat.com/data/document_study_Pat.pdf.

_____,(ออนไลน์) สืบค้นจาก : <http://ar.wikipedia.org/wiki/> (สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2557).

ณัฐริยา พิมพ์โนทัย. (2553). ระบบ HLA (The HLA Complex). สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2558, สืบค้นจาก <https://ascannotdo.wordpress.com>

_____,(ออนไลน์)สืบค้นจากhttp://www.bab.com/articles/full_article.cfm?id=7010
(วันสืบค้น 25 ธันวาคม 2558).

ระบบสืบค้นคำพิพากษา คำสั่งและคำร้องศาลฎีกา. (2007). สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2557,
สืบค้นจาก
<http://www.deka2007.supremecourt.or.th/deka/web/index2.jsp>

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, กระทรวงยุติธรรม. (2014). สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2557, สืบค้นจาก
<http://www.cifs.moj.go.th/>.

สรารุช เบญจกุล. (27 กรกฎาคม 2550. พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับกระบวนการ
ยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 5 เมษายน 2558, สืบค้นจาก www.mgr.manager.co.th.

สรวง สมานหมู่ และคณะ. 10 กรกฎาคม 2556. การตรวจร่องรอยเลือดจากสารเรืองแสงลูมิ
นอล. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2558, สืบค้นจาก <http://www.nstda.or.th>.

โสภณ รัตนกร, (2012) คำอธิบายกฎหมายอาญาลักษณะพยาน. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2556,
สืบค้นจาก <http://library.nhrc.or.th/ulib/dublin.php?ID=1865>

สำนักงานกิจการยุติธรรม, กระทรวงยุติธรรม (2016) (สืบค้นเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2557,
สืบค้นจาก : www.oja.go.th

สำนักงานศาลยุติธรรม, กระทรวงยุติธรรม. (27 ธันวาคม 2558). คำพิพากษานับเต็มคดีเกาะ
เต่า. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2559, สืบค้นจาก
<http://news.coj.go.th/document/25122015170806kao%20tao.pdf>

สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ. 2010 สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2556. สืบค้นจาก
www.Forensic.police.com

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา. (2015). สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2558, สืบค้นจาก
http://digital_collect.lib.buu.ac.th.

เว็บไซต์ต่างประเทศ

al-Ahkam. 1996. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2557, สืบค้นจาก [wikipedia:Islamic Legal Interpretation](#), Harvard University Press,)

Aviner, Shlomo, and Mordekhai Halperin. (2001). The Establishment of Bastardization on the Basis of HLA Typing สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2557, สืบค้นจาก www.daat.ac.il/daat/kitveyet/assia/kviat-4.htm.

Bringcarmenhome. (2015). สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2559, สืบค้นจาก www.facebook.com/bringcarmenhome.

Da`at-Center for Judaic and Humanistic Studies, <http://www.daat.ac.i/mishpat-ivri/maamarim/mehymanuto-2.htm>.(20 กุมภาพันธ์ 2557)

DNA Forensic. (2016) DNA Forensic News and Information about DNA Data Base สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2555, สืบค้นจาก : <http://www.dnaforensics.com>.

Dianne P. Alexander. (2003-2004). School Board of The City Of Virginia Beach Minutes Og Regular School Board Meeting March 2,2004. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2557. สืบค้นจาก http://www.vbschools.com/minutes/2003-2004/030204_criminalistics_an_introduction_to_forensic_science.pdf

Drori, Moshe. 2003. "The Probative Meaning of DNA Testing" [in Hebrew]. Da`at-Center for Judaic and Humanistic Studies, สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2558. สืบค้นจาก <http://www.daat.ac.i/mishpat-ivri/maamarim/hamashmout-2.htm>. 2003 b. "Reliability of Expert Witness" [in Hebrew].

- Fatwa Online. (2002). Fatwa online สืบค้นเมื่อ 2 ตุลาคม 2558, สืบจาก
www.Islamonline.net/fatwa/english/FatwaDisplay.asp?liFatwaID=80635. Date of fatwa: 9 September 2002
- Federal Courts of Malaysia. (2015) Office of the Chief Register. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2558 สืบค้นจาก www.kehakiman.gov.my.
- Forensic science. (2015). สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2557, สืบค้นจาก
http://en.wikipedia.org/wiki/Forensic_science.
- Hierarchy structure. (2013). Hierarchy structure in Indonesia. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2558, สืบค้นจาก www.hierarchystructure.com/indonesian-courts-hierarchy.
- Holmes, Clive. 1993. "Women: Witnesses and Witches." Past and Present สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม พุทธศักราช 2558 สืบค้นจาก
<https://www.southampton.ac.uk/medicine/research/index.page?>
- Holtzer, Gershon. 1971. "The Testimony of a Woman in Jewish Law" [in Hebrew].
 Sinay 67. Part 1, pp. 1-9 สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2558 สืบค้นจาก
<http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/sinay/edutl-4.htm>; Part 2, pp. 1-7:
<http://www.daat.ac.il/daat/kitveyet/sinay/edut2-4.htm>
- Ibn Kathir. 2000. Tafsir Ibn Kathir สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2556 สืบค้นจาก
http://www.quranwebsite.com/tafsir%20ibn%20kathir/tafsir_ibn_kathir.html.
- Locard, Edmond n.d. exchange-principle สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2558 สืบค้นจาก
<http://www.forensichandbook.com/locards-exchange-principle>
- Mariam Webster, 2015, Halacha, สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2558, สืบค้นจาก
<http://www.merriam-webster.com/dictionary/halacha>

Mc Nauton Case สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2558 สืบค้นจาก www.wikipedia.

Muhammad b.Ibrahim al-Tuwajiriy. (2010). al-Du'awa wa al-biyinat. สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2558, สืบค้นจาก www.Islam house .com.

National Forensic Science Technology Center. (2016) Crime Scene Investigation สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2559 สืบค้นจาก <https://www.nfstc.org/>.

Nation Master. (2014). Country vs country : Saudi Arabia and United States compared: Crime status. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2558 สืบค้นจาก <http://www.nationmaster.com/country-info/compare/Saudi-Arabia/United-States/Crime>.

Richard Neil. (2015). The Crime Scene Investigation. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2558, สืบค้นจาก <http://www.leotrainer.com/>.

Robert peal. (2016). สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2558 สืบค้นจาก : <http://Wikipedia.org>.

Schiro, George. (2010). Protecting the Crime Scene. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2557, สืบค้นจาก <http://www.crime - scence- nvestigator.net/evidence1.html>.

Weitzman, Tzvi. 2004. "Establishment of Paternity-Between Jewish Law and Civil Law." The Interdisciplinary Program on Law, Rationality, Ethics and Social Justice. Bar-Ilan University, the Law Faculty, position paper no. 6-04,1-16. <http://www.biu.ac.il/law/unger/wk-papers.litml>.

<http://www.ar.wikipedia.org/wiki/> (สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2557)

<http://www.en.wikipedia.org/wiki/> (สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2557)

[http://: www.islamport.com](http://www.islamport.com) (สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2557)

<http://www.Library.islamweb.net> (สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2557)

<http://www.nleomf.org/> (สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2558)

<https://www.socwomen.org/wp-content/uploads/Muslim-Family-Laws.pdf>) (สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2558)

[http:// www.takafuleexam.com/](http://www.takafuleexam.com/) (สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2557)

<http://www.th.wikipedia.org/wiki/> (สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2557)

หนังสือพิมพ์

ทีมข่าวอาชญากรรม, 19 พฤษภาคม 2549, แด็ก-ฝ้าย ปิดปากผลตรวจดีเอ็นเอ ครั้งที่ 2 เสรีพร ติพยโยนให้คู่กรณีบอก, ผู้จัดการออนไลน์, สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2558, สืบค้นจาก <http://manager.co.th/home/>

มติชน หนังสือพิมพ์. 13 มกราคม 2553. กมธ.จี้ขึ้นทะเบียนพยานผู้เชี่ยวชาญแพทย์ของศาล เบรกฟ้องหมอ. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2558, สืบค้นจาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1263366932

โรงเรียนนักข่าวชายแดนใต้, กองบรรณาธิการ. 8 พฤษภาคม 2555. คลอดแล้ว แนวขั้นสุดรพลิกผ่า ศพมุสลิม ผู้นำศาสนาโอเค ชี้เป็นสิทธิผู้ดูแลศพ สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2557 สืบค้นจาก <http://www.deepsouthwatch.org/dsj/3196#sthash.JaOkNylo.dpuf>.

Arab news. Thursday 15 October 2015, Death penalty for rapist sought, สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2559 สืบค้นจาก www.arabnews.com.

วารสารอิเล็กทรอนิกส์

Forensic Magazine. สืบค้นจาก www.App.forensicmag.com (สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2557)

Wan Abdul Fattah Wan Ismail, Lukman Abdul Mutalib, Zul Hilmi Abdullah, Abd Hamid Abd Murad, Nurfadhilah Che Amani and Madihah Mohammad Khir, 11 issue 4 (132 - 139). Document forensic, the fiqh and the Syariah Courts. สืบค้นเมื่อ 14 เมษายน 2559, สืบค้นจาก <http://www.ukm.my/geografia/images/upload/12xx.geografia-april15-wanfattah-edam.pdf>.

Prince of Songkla University
Pattani Campus

ภาคผนวก

Prince of Songkla University
Pattani Campus

นิพนธ์ต้นฉบับ

การรับฟังพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายอิสลาม

พ.ต.ท.อันธิร์ ก่ออารี¹ มะรอนิง สาแลมิง²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาอิสลามศึกษา

E-mail : baton.ptn@gmail.com

²Ph.D Islamic Jurisprudence

ภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1) เพื่อศึกษาการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกฎหมายไทย 2) เพื่อศึกษาการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกฎหมายอิสลาม 3) เพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกฎหมายไทยกับกฎหมายอิสลาม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร การวิจัยเอกสารผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากอัลกุรอาน อัซซุนนะฮฺ ตลอดจนตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพและได้มีทำการเปรียบเทียบแนวคิด อิทธิพลของกฎหมาย ที่มาของกฎหมาย ตัวอย่างคำพิพากษาของกฎหมายไทย กฎหมายทั่วไป และกฎหมายอิสลาม เพื่อให้มองเห็นภาพของการนำนิติวิทยาศาสตร์ พยานผู้เชี่ยวชาญ พยานความเห็น มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง ความน่าเชื่อถือของพยานด้านนี้ การค้นพบวิทยาการด้านต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมซึ่งปัจจุบันสังคมมนุษย์มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ห่างไกลจากศีลธรรม จริยธรรม และศาสนาที่นับถือมากยิ่งขึ้น การใช้ดุลพินิจของศาลในการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนี้มีส่วนสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม บางครั้งจะพบว่าพยานหลักฐานด้านนี้ไม่เพียงแต่ใช้เป็นหลักฐานมัดตัวผู้กระทำผิดเท่านั้น แต่ยังมีส่วนในการนำมาใช้เพื่อให้ศาลเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดเป็นผู้บริสุทธิ์อีกด้วย

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1 ประเทศไทยเพิ่งนำศาสตร์สาขานี้มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม โดยมีการริเริ่มในสมัยของรัชการที่ 7 เป็นต้นมากฎหมายอิสลามได้นำศาสตร์สาขานี้มาใช้ตั้งแต่ยุคของท่านเราะฮูล ในระบอบการปกครองของอิสลามแล้ว

2 ประเทศอาหรับหรือกลุ่มประเทศมุสลิมไม่ว่าจะในภูมิภาคตะวันออกกลางล้วนได้รับอิทธิพลทางด้านกฎหมายจากประเทศฝรั่งเศสและอังกฤษทั้งนั้น จึงได้มีการปรับปรุงรูปแบบกระบวนการยุติธรรมขนานใหญ่ แต่ได้มีการปรับใช้กับกฎหมายอิสลามกับกลุ่มประเทศอิสลามเหล่านั้น

3. คุณค่าของพยานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในเชิงพิสูจน์ของกฎหมายไทยเห็นว่าเป็นพยานชั้นหนึ่งแต่กฎหมายอิสลามเห็นว่าเป็นเพียงความเห็นจำต้องนำพยานอื่นมาสืบประกอบ

4. กฎหมายไทยสามารถให้ผู้เชี่ยวชาญทำความเข้าใจต่อศาลไม่ต้องมาให้การต่อศาลได้ ส่วนกฎหมายอิสลามพยานประเภทนี้ต้องมาให้การต่อศาล

5. กฎหมายศาลไทยกำหนดให้พยานประเภทนี้เผชิญหน้าต่อคู่กรณี ในขณะที่กฎหมายอิสลามใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาคดี

6. กฎหมายไทยยอมรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นสารพันธุกรรม (DNA) ในการร้องศาลเพื่อให้มีคำสั่งในการรับรองบุตรได้ ส่วนกฎหมายอิสลามใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้นและยังคงใช้การคาดเดาเค้าโครงหน้าเพื่อพิสูจน์สายโลหิต

นิติวิทยาศาสตร์ที่ถูกนำมาใช้ในศาสนาอิสลามน่าจะนำมาปรับใช้กับสังคมไทยได้ เนื่องจากเป็นเรื่องที่สามารถพิสูจน์ได้ในเชิงประจักษ์ โดยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้สามารถนำหลักชะรีอะฮ์หรือแนวทางการดำเนินชีวิตตามครรลองของศาสนาอิสลามที่สอดคล้องกันนี้มาใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นทางเลือกหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยวิธีการนำนิติวิทยาศาสตร์และหลักการเกี่ยวกับข้อกำหนดในการตรวจพิสูจน์ในหลักอิสลามมาใช้เพื่อขจัดความเคลือบแคลงสงสัยในวิธีการตรวจพิสูจน์ อีกทั้งยังสามารถนำหลักการและแนวคิดทางศาสนาที่สอดคล้องกันกับนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เพื่อให้ประชาชนยอมรับและเชื่อถือในกระบวนการยุติธรรม อันจะส่งผลต่อความผาสุกของสังคมโดยรวมต่อไป

Manuscript

A Comparative Study : The Admissible Forensic Science Evidence in Thai law and
Islamic law

Pol.Lt.Col. Antei Koarei¹ Maroninng Salaming²

E-mail : baton.ptn@gmail.com

²Ph.D Islamic Jurisprudence

Department of Islamic Studies, Collage of Islamic Studies

Prince of Songkla University, Pattani Campus

Abstract

The objectives of this study are as follows 3 objectives: 1) to study the admissible of forensic evidence in Thai Law 2) to study the admissible of forensic science in Islamic law. 3) to study comparative forensic evidence in Thai law and Islamic law.

In this study was conducted research is a research document. The researchers studied the documents and information from al-Qurān, al-sunnah texts as well as related research and analysis content protection and a comparable concept. the influence of the law, the source of law For example, the judgment of the law, common law, Islamic law and Thai law. The vision of bringing forensic science. Expert witness testimony that was used to prove the fact. The credibility of this witness. The discovery of science that can be used in the process.

At present, human society is more complex. Far removed from ethics, morality, and religion even more. The discretion of the court to hear the testimony of a key part in maintaining peace and order of society. Sometimes it is found that the evidence was not only used as evidence against the offender only. But also applied to the court that the alleged perpetrator was innocent, too.

The study showed that

1. Thai law has led the field of science is used in a process 10 years

ago with the initiative in the days of the King Rama 7 onwards.

2. Islamic law has been used since the early history of this branch of the chip lead. The regime of Islam.

3. United Arab or Muslim countries, whether in the Middle East region are influenced by the laws of France and England too. The improved form of justice underwent. But it is deployed with the Islamic law against those Islamic countries.

4. The value of forensic evidence in proving the law of Thai law that 1 witness, but in Islamic law is the only comment need to testified another successor operator.

5. Thai law can provide expert legal opinion to the court not to come to the court. Islamic law also requires the witness to come to court.

6. Court of Thai set to witness this confrontation on both sides. While Islamic law is Inquisitorial system

7. legislation in Thai Law accepts the use of DNA to sue the father Certified child . Usage of Islamic law in the public interest, and continue to take the Physiognomy to prove lineage.

Forensic science is used in Islam to be applied to social Thailand. As it can be proven empirically. Particularly in the 3 southern provinces. Can Shari'ah main religion or way of life according to the teachings of Islam, the corresponding source is used to resolve conflicts which may be one option to resolve the unrest in the 3 southernmost provinces. The forensic methods and principles in terms of the identification of the main Islamic used to eliminate suspicions on the method of identification. It also can lead to religious principles and concepts consistent with the forensic science used to benefit. The public recognition and trust in the justice system. This will affect the well-being of society as a whole anyway.

บทนำ

ศาสนาอิสลามเน้นย้ำให้ประชาชาติทุกคนเสริมสร้างสังคมที่ยุติธรรม ในประวัติศาสตร์อิสลามก่อนที่เราะสุลุลลอฮ์ ﷺ จะถูกส่งมาเผยแผ่สัจธรรมต่อมวลมนุษยเราจะเห็นได้ว่าเป็นยุคมืด ผู้คนขาดคุณธรรมและจริยธรรม จิตใจต่ำช้า โหดร้าย กดขี่ ช่มเหรงรังแกผู้อื่น ผู้มีอำนาจคือผู้ที่มีความชอบธรรม (Might is Right) แต่หลังจากอิสลามได้ปรากฏขึ้นบนโลก ศาสนาอิสลามได้แผ่กระจายไปทั่วทุกมุมโลกมนุษยชาติและเผ่าพันธุ์ต่าง ๆ หันมารับอิสลามเป็นศาสนาแห่งชีวิต ฉากแห่งความโหดร้ายที่เคยมีอยู่ได้มลายไปสิ้นความสันตติสุขและความมีอารยธรรมได้เข้ามาแทนที่ความยุติธรรมและเที่ยงธรรมได้เกิดขึ้นในสังคมยุคนั้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾

(المائدة : الآية 8)

ความว่า “ผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยดีเพื่ออัลลอฮ์ เป็นพยานด้วยความเที่ยงธรรมและจงอย่าให้การเกลียดชังพวกหนึ่งพวกใด ทำให้พวกเจ้าไม่ยุติธรรม จงยุติธรรมเถิด มันเป็นสิ่งที่ใกล้กับความยำเกรงยิ่งกว่า และพึงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้รอบรู้อย่างละเอียดในสิ่งที่พวกเจ้ากระทำกัน”

(อัลมาอิดะฮ์ : อายะฮ์ 8)

อิบนุ กะษีร (Ibn Kathir, 2000 : 5/17) ได้อธิบายบางส่วนของอายะฮ์นี้ว่า “อายะฮ์นี้กำชับว่าอย่าได้นำเอาความเกลียดชังผู้หนึ่งผู้ใดจนเป็นสาเหตุให้เสียความเป็นธรรม จงให้ความเป็นธรรมกับทุก ๆ คน ไม่ว่าเขาผู้นั้นจะเป็นเพื่อนหรือศัตรู”

จากโองการดังกล่าวทำให้ได้แง่คิดว่า เมื่อมีกรณีพิพาททางคดี ผู้ศรัทธาต้องตัดสินคดีด้วยความยุติธรรม และเที่ยงธรรม ในการที่จะทำให้เกิดความยุติธรรมนั้นต้องอาศัยกฎหมายที่ดี มีการบังคับใช้เพื่อควบคุมมิให้มีการละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน กฎหมายที่ดีจึงต้องมีทบทวนปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพสังคมและทันต่อยุคสมัย และสามารถคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้ เมื่อมีคดีเกิดขึ้น นักกฎหมายจึงต้องอาศัยการรับฟังพยานหลักฐาน (Admissible Evidence) เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงว่าความจริงเป็นอย่างไร เครื่องมือในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาลและสามารถอธิบายให้เห็นเชิงประจักษ์และเป็นที่ยอมรับตามหลักวิทยาศาสตร์และวิทยาการสมัยใหม่ คือ การนำความรู้แขนงวิชาต่าง ๆ มาเป็นตัวช่วยในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในศาลนั้นคือ การนำความรู้ด้าน “นิติ

วิทยาศาสตร์” (Forensic Science) ซึ่งศาสตร์แขนงนี้ได้ถูกนำมาใช้ในการพิสูจน์ความจริงแล้วทั่วโลก เช่น การพิสูจน์ความสัมพันธ์ทางสายเลือดด้วยสารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ (DNA) พิมพ์ลายนิ้วมือ การพิสูจน์ทางเคมีเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น วิทยาการนี้เป็นการนำวิทยาศาสตร์มาใช้ในศาลหรือกระบวนการยุติธรรมนั่นเอง จะเห็นได้ว่าระบบศาลของประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันได้นำเอาวิทยาการด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ความจริงแล้วทั้งสิ้น ซึ่งระบบกฎหมายได้บัญญัติความหมายและวิธีการสืบพยานที่เกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยไว้ ในมาตรา 243 และ 244 เป็นต้น

ศาสนาอิสลามนั้นให้ความสำคัญกับกระบวนการยุติธรรมมาก และท่านเราะฮ์ลุส ได้วางระบบกฎหมายและระบบศาลไว้ให้ศาสนิกของพระองค์ได้ปฏิบัติตามและระบบศาลของอิสลามได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดี การรับฟังพยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล การสาบานตน คำรับสารภาพ พยานแวดล้อมกรณี และการใช้วิทยาการที่เรียกว่า “กียาฟะฮ์” (القضاء) ซึ่งถือว่าเป็นยุคเริ่มแรกของการใช้วิทยาการด้านนิติวิทยาศาสตร์มาเกี่ยวข้อง โดยการใช้เค้าโครงหน้าบุคคลและกะโหลกเพื่อคาดเดาสายโลหิต (เจ๊ะเหาะ๊ะ แยกพงค์, ม.ป.ป.) เป็นต้นแบบของวิทยาการในปัจจุบันตรงกับแขนงวิชาหนึ่งเรียกว่า Forensic Art เป็นแขนงวิชาที่สามารถนำมาใช้ในการพิสูจน์ความจริงในศาลได้ เมื่อวิทยาการด้านนิติวิทยาศาสตร์ถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับมนุษย์มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทางด้านวิทยาศาสตร์ ทางด้านการแพทย์ รวมทั้งนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มนุษย์ได้คิดค้นและสร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์เอง ทำให้มนุษย์มีความสะดวกสบายมากขึ้น โดยเห็นได้จากรายงานการวิจัยทางด้าน การแพทย์ ด้านนิติศาสตร์ ส่งผลให้นวัตกรรมใหม่ ๆ ถูกนำเสนอต่อสาธารณะอยู่เนือง ๆ สร้างประโยชน์ให้แก่มนุษย์และสังคมอย่างมากมาย ในทางกลับกันถ้าหากมนุษย์นำสิ่งที่ค้นพบมาใช้ในทางที่ไม่ดี นวัตกรรมนั้น ๆ อาจจะเป็นภัยแก่มนุษยชาติเช่นเดียวกัน ดังที่อัลกุรอานบัญญัติไว้ว่า

﴿وَسَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّمَنْ يَتَفَكَّرُونَ﴾

(المجاثية : الآية 13)

ความว่า “และพระองค์ทรงทำให้สิ่งที่อยู่ในชั้นฟ้าทั้งหลาย และสิ่งที่อยู่ในแผ่นดินเป็นประโยชน์แก่พวกเจ้า ทั้งหมดนี้มาจากพระองค์ แท้จริงในการนั้น แน่นนอนย่อมเป็นสัญญาณสำหรับหมู่ชนผู้ใคร่ครวญ”

(อัล-ญาซียาต : อายะฮ์ 13)

อิบนุ กะษีร์ (Ibn Kathir, 2000 : 12/359) ได้อธิบายเพิ่มเติมในบางส่วนของอายะฮ์นี้ว่า “เป็นพระประสงค์ของพระองค์อัลลอฮ์ในการประทานทุกสิ่งมาให้มนุษย์ไม่ว่าเป็นชั้นฟ้าภูเขา แม่น้ำ และพื้นดิน”

จากโองการดังกล่าวบ่งชี้ได้ว่ามนุษย์สามารถนำความรู้ด้านศาสตร์ต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับตัวเองได้ เมื่อสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่สามารถพิสูจน์ได้ว่าถูกต้อง และไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการของอิสลาม

ศาสนาอิสลามไม่ได้ปฏิเสธเทคโนโลยี การค้นพบทางวิทยาศาสตร์หรือวิทยาการต่าง ๆ บางแขนงวิชาถูกบันทึกว่าโลกอิสลามได้เคยค้นพบมาก่อนแล้ว แต่ถูกชาวตะวันตกนำวิทยาการดังกล่าวไปต่อยอดและนำเสนอต่อสายตาชาวโลก วิทยาการที่กล่าวถึงเช่นด้านดาราศาสตร์ คณิตศาสตร์ และด้านการแพทย์ เป็นต้น ระบบอิสลามได้ถูกจัดตั้งโดยท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ และเหล่าพระสหายของท่านทำให้อิสลามรุ่งเรืองอยู่นับร้อย ๆ ปี ในขณะที่ชาวตะวันตกในยุคนี้บางพวกยังเป็นคนเถื่อนที่ไม่มีอารยธรรมด้วยซ้ำไป ระบบที่อิสลามนำมาใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยดังกล่าวต้องอาศัยหลักกฎหมายอิสลาม (Islamic Law) เป็นกฎหมายที่ถูกเรียกกันในหมู่นักปราชญ์อิสลามว่าเป็น “ฟิกฮ์” บ้างก็เรียกว่า “ชะรีอะฮ์” บ้าง แต่เพื่อให้เป็นที่เข้าใจโดยนักกฎหมายทั่วไปจึงเรียกว่าเป็น “กฎหมายอิสลาม”

เมื่ออิสลามให้ความสำคัญกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคมแล้ว การแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยนิติวิทยาศาสตร์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะแขนงวิชาเกี่ยวกับ “กียาฟะฮ์” ถ้าจะเปรียบเทียบในสมัยปัจจุบันก็คือ “นิติวิทยาศาสตร์” นั่นเองระบบกฎหมายทั่วไปรวมทั้งกฎหมายของประเทศไทยเองก็ได้นำเอานิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความจริงในกระบวนการยุติธรรมเหมือนนานาอารยประเทศ ระบบศาลอิสลามเองก็มีการพัฒนาและยอมรับหลักการของวิชาการดังกล่าวมาช้านานแล้วตั้งแต่ยุคสมัยของท่านเคาะลีฟะฮ์ อุมัร อิบนิ ค็อฏฏอบ رضي الله عنه แล้วทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่อง “การรับฟังพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายอิสลาม” หากการวิจัยครั้งนี้เสร็จสิ้นลงจะทำให้ผู้วิจัยและผู้พบเห็นรวมทั้งผู้สนใจทั่วไปใช้ค้นคว้าวิจัยสามารถเข้าใจหลักวิชานิติวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นการรวมศาสตร์สาขาต่าง ๆ เข้าด้วยกันมาใช้ในการพิสูจน์ความจริง และแสวงหาข้อเท็จจริง เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ดีต่อนิติวิทยาศาสตร์และการนำประโยชน์จากวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม สามารถเข้าใจประเด็นปลีกย่อยที่เกี่ยวข้องกับการเก็บวัตถุพยาน การชันสูตรพลิกศพ การนำเครื่องมือทางด้านวิทยาศาสตร์มาตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีอาญา การใช้ประโยชน์จากดีเอ็นเอ (DNA) เป็นต้น และเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าทางวิชาการด้านกฎหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกฎหมายไทย
- 2 เพื่อศึกษาการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกฎหมายอิสลาม
- 3 เพื่อศึกษาเชิงเปรียบเทียบการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกฎหมายไทยกับกฎหมายอิสลาม

ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1 ได้ทราบความหมายของนิติวิทยาศาสตร์
- 2 ได้ทราบการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกฎหมายไทย
- 3 ได้ทราบถึงการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกฎหมายอิสลาม
- 4 เป็นข้อมูลทางการศึกษา ค้นคว้า แก่นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปเพื่อนำไปบูรณาการการรับฟังพยานหลักฐานระหว่างกฎหมายไทยกับกฎหมายอิสลาม
- 5 สามารถเพิ่มพูนทักษะในการวิจัยให้กับผู้วิจัยได้
- 6 สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เชิงพรรณนา (Descriptive Research) และเป็นการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Research) ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายอิสลามว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ยกประเด็นปัญหาจากประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งพนักงานสอบสวนของผู้วิจัยเองจึงได้นำวิธีการวิจัยเชิงสังเกต (Observational Research) เข้ามาในงานวิจัยนี้ด้วย ในส่วนของกฎหมายอิสลามผู้วิจัยศึกษาหลักเกณฑ์ของฟิกฮ์และกฎเกณฑ์โดยรวมที่เกี่ยวข้องกับการใช้นิติวิทยาศาสตร์ตลอดจนทัศนะทั้ง 4 มัซฮับ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ 2 แหล่ง

เอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) ประกอบด้วย

- 1 คัมภีร์อัลกุรอาน และอัลหะดีษ อันได้แก่ อายะฮ์อัลกุรอาน อัลหะดีษที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานในบทบัญญัติอิสลาม
- 3 หนังสือเกี่ยวกับกฎหมายอิสลาม วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์

การแพทย์ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมและสังคมศาสตร์

เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Source)

ก. ตำราที่เขียนเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของฟิกฮ์ที่เกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ ลายพิมพ์ ดีเอ็นเอ (DNA) ลายพิมพ์นิ้วมือ

ข. ตำรากฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐาน การใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ความจริงในศาล

ในส่วนของการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของกฎหมายไทย ศึกษาข้อมูลจากแนวคิด คำบรรยายกฎหมายจากตำรา คำพิพากษาศาลฎีกาที่วางหลักการและบรรทัดฐานในการรับฟังพยานหลักฐาน แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เปรียบเทียบระหว่างกฎหมายอิสลามและกฎหมายไทย” เป็นงานวิจัยข้อมูลเอกสารโดยการรวบรวมข้อมูลเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับหลักเกณฑ์ฟิกฮ์ (القواعد الفقهية) เปรียบเทียบกับหลักการรับฟังพยานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ของกฎหมายอิสลามและกฎหมายไทย และศึกษาคุณค่าของน้ำหนักพยานในเชิงพิสูจน์หลักฐานเพื่อรับฟังข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เป็นการค้นหาความจริงในคดีที่เกิดขึ้นสรุปได้ว่า

1. กฎหมายอิสลามพบว่าพระจริยวัตรของท่านเราะสุล ﷺ รับสั่งให้ใช้ผู้เชี่ยวชาญ เช่น กรณีของการเยี่ยมอาการไข้ของเศาะหาบะฮ์ สอัด บิน อบี วัคกอศ โดยให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้รักษาคือฮาริษ บิน อัลยามัน

2. กระบวนการยุติธรรมของไทยก่อนยุคสมัยใหม่นี้ยังไม่พบว่ามี การนำพยานผู้เชี่ยวชาญมาใช้แต่อย่างใด ต่อมาเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับยุโรปสมัยรัชกาลที่ 5 ก็เริ่มมีการปรับปรุงกฎหมายและรับเอาการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านการตรวจลายนิ้วมือมาใช้เป็นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 7 ในขณะที่อิสลามมีการบันทึกว่าได้นำวิทยาการด้านนี้มาใช้ตั้งแต่สมัยท่านเราะสุล ﷺ ยังมีชีวิตอยู่

3. ระบบศาลของไทยใช้ระบบกล่าวหา ส่วนระบบกฎหมายของประเทศมุสลิมส่วนใหญ่ใช้ระบบไต่สวนถึงแม้ว่าประเทศไทยจะรับอิทธิพลมาจากอังกฤษและฝรั่งเศสแต่ไทยกลับนำระบบกล่าวหามาใช้ในศาล

4. คุณค่าของพยานนิติวิทยาศาสตร์ของไทยเห็นว่าเป็นพยานชั้นหนึ่งและมีน้ำหนักมั่นคงแต่ระบบกฎหมายของประเทศมุสลิมส่วนใหญ่มองว่าเป็นเพียงพยานความเห็นจำต้องฟังพยาน

อื่น ๆ ประกอบจึงจะรับฟังลงโทษได้กับกฎหมายอิสลามยังผูกพันกับเรื่องหุดุด กิฮอส และการทำผิดประเวณี ซึ่งจำต้องยึดหลักการดั้งเดิมหมายความว่าจำต้องมีพยานมายืนยันตามที่กำหนดไว้ในหะดีษและสำนักคิดของนักวิชาการด้านศาสนา รวมทั้งการเกาะสามะฮฺ กอรีนะฮฺและกียาพะฮฺ

5. ระบบศาลไทยสามารถให้ผู้เชี่ยวชาญทำรายงานและไม่จำเป็นต้องมาศาล ส่วนกฎหมายอิสลามนั้นพยานประเภทนี้ต้องมาให้การต่อศาลเท่านั้น

6. ระบบศาลไทยต้องให้พยานมาเผชิญหน้าต่อคู่กรณี ในขณะที่กฎหมายอิสลามเป็นระบบไต่สวนไม่จำเป็นต้องให้พยานประเภทนี้เผชิญหน้ากับคู่กรณี

7. ระบบศาลไทยเปิดโอกาสให้ใครก็ได้ที่มีความรู้สาขาใดสาขาหนึ่งเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญ ส่วนระบบกฎหมายอิสลามพยานประเภทนี้ต้องขึ้นทะเบียนและมีการตรวจสอบคุณสมบัติเฉพาะตัวและศาลมักจะให้ผู้เชี่ยวชาญระดับหัวหน้ามาให้การต่อศาล

8. ระบบกฎหมายของไทยใช้ระบบกล่าวหา ส่วนประเทศมุสลิมส่วนใหญ่ใช้ระบบไต่สวน จึงมีข้อก้ำกัาเรื่องสถานะความเท่าเทียมกันทางสังคมของคู่กรณีไม่เท่ากันและบางคดีศาลไม่ได้ไปเดินเผชิญสืบเองกลับใช้ผู้ช่วยศาลไปแสวงหาข้อเท็จจริงแทนทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในรูปคดี

9. ระบบกฎหมายของไทยรับฟังพยานผู้เชี่ยวชาญเพียงปากเดียวก็รับฟังได้แล้ว แต่ระบบกฎหมายอิสลามได้กำหนดลักษณะคดีในการรับฟังพยานซึ่งส่วนใหญ่ใช้พยานประเภทนี้มากกว่า 1 คน (บางทีคนเห็นว่าใช้พยานเพียงปากเดียวได้เช่นในกรณีของการยกเลิกการแต่งงานของเซต บิน ซาบิร เพราะดื่มน้ำนมจากแม่นมคนเดียวกัน)

10. สิทธิการฟ้องหย่าของกฎหมายไทยและกฎหมายอิสลามมีส่วนคล้ายกันมากในเรื่องเหตุแห่งการฟ้องหย่า (แต่สิทธิการดูแลบุตรศาลไทยมักจะตัดสินให้คู่สามีภรรยาที่มีสิทธิดูแลด้วยกัน ทั้ง ๆ ที่สามีภรรยาหย่ากันแล้ว)

11. เรื่องสิทธิการดูแลบุตรกฎหมายอิสลามกำหนดให้แม่เป็นผู้ดูแลโดยให้ฝ่ายชายเป็นผู้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดู จนกว่านางจะแต่งงานใหม่สิทธิการเลี้ยงดูจะไปตกอยู่กับฝ่ายชายทันที

12. การฟ้องร้องให้บิดารับรองบุตรในกฎหมายไทยใช้การตรวจดีเอ็นเอ (DNA) ได้ ส่วนกฎหมายอิสลามนั้นจะใช้เฉพาะในกรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ

13. ในกฎหมายอิสลามยังคงมีการใช้การคาดเดาเค้าโครงหน้าเพื่อพิสูจน์ความเป็นสายโลหิต ส่วนกฎหมายไทยไม่พบว่ามีการใช้ศาสตร์สาขานี้แต่อย่างใด

14. ประเด็นเรื่องความก้าวหน้าศาสตร์สาขาจีโนมิกส์ ซึ่งกำลังทำทหายจริยธรรมอยู่ในปัจจุบันนี้จะแก้ไขอย่างไร นักวิชาการด้านอิสลามสมัยใหม่ยังไม่ใครกล้าฟันธงว่าเป็นสิ่งที่อนุมัติในอิสลามหรือไม่

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดของกฎหมายในการรับฟังพยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เปรียบเทียบกันระหว่างกฎหมายไทยและกฎหมายอิสลาม ซึ่งวิทยาการด้านนิติวิทยาศาสตร์นี้กฎหมายอิสลามในปัจจุบันได้รับอิทธิพลทางด้านกฎหมายของชาวตะวันตกสอดประสานอยู่ในกฎหมายอิสลามโดยนำหลักฐานที่มีอยู่ในสมัยท่านเราะสูล ﷺ ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากันได้แบบกลมกลืน ซึ่งผู้วิจัยเองก็ค้ำประกันว่าแนวคิดและทัศนะของนักกฎหมายหลาย ๆ ประเทศอาจจะมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปบ้างและอาจจะมีการยืมหรือแลกเปลี่ยนทัศนะกันบ้าง โลกปัจจุบันไร้พรมแดนวัฒนธรรมก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้จากสื่อโทรทัศน์และภาพยนตร์ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงทุกมุมโลกอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองได้รวดเร็วขึ้น กฎหมายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอาจจะมีการพัฒนาและบังคับใช้บางครั้งก็ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างเรื่องการอุ้มบุญและการฝากตัวอ่อนของมนุษย์และความเจริญก้าวหน้าทางด้านจีโนมิกส์ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเคารพในความคิดเห็นและทัศนะของนักกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งล้วนมีเป้าหมายในการใช้เป็นเครื่องมือรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมประการหนึ่งรวมทั้งเห็นว่ากฎหมายเป็นพัฒนาการทางด้านสังคมอีกประการหนึ่ง ไม่เฉพาะในกฎหมายอิสลามเท่านั้นที่กำลังท้าทายสังคมโลกในฐานะที่เป็นกฎหมายที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เป็นพระจริยวัตรของท่านเราะสูล ﷺ และกระแสความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมปรากฏการณ์การแลกเปลี่ยนแนวคิดและทิศทางของกฎหมาย รวมทั้งท้าทายนักกฎหมายอิสลามในส่วนที่จะทำประการใดเพื่อให้กฎหมายอิสลามเป็นที่รู้จักแพร่หลายในฐานะเป็นระบบกฎหมายที่มีส่วนต่ออยู่หลายประการทั้งในเรื่องของการป้องปรามและความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม

ข้อเสนอแนะ

พยานหลักฐานผู้เชี่ยวชาญในอิสลามที่เคยเป็นที่ยอมรับมาก่อนในยุคก่อน (Pre-Modern) ในฐานะที่เครื่องมือในการแสวงหาความจริงและเป็นแม่แบบของศิลปนิติวิทยาศาสตร์ (Art Forensics) ในปัจจุบันนอกจากนี้รัฐควรส่งเสริมวิทยาการสมัยใหม่เพื่อการค้นคว้าและวิจัยเครื่องมือเพื่อช่วยงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบันมีการแบ่งนิติวิทยาศาสตร์เป็น

ด้านกายภาพ

นิติวิทยาศาสตร์ด้านนี้ที่เกี่ยวข้องเช่น นิติวิทยาศาสตร์ด้านกายวิภาค พันธุนิติวิทยาศาสตร์ กีฏนิติวิทยาศาสตร์ พยาธิวิทยานิติเวช พฤกษศาสตร์นิติวิทยาศาสตร์ชีววิทยานิติ

วิทยาศาสตร์ การรวบรวมพันธุกรรม วิเคราะห์พันธุกรรมนิติวิทยาศาสตร์รอยเลือดและการหยดของเลือด เคมีนิติวิทยาศาสตร์

ด้านสังคม

สาขาที่เกี่ยวข้องเช่น นิติจิตเวชวิทยา จิตวิทยา

ด้านอาชญากรรม

สาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น ซิปนวิถึ ลายพิมพ์เฉพาะของกระสุนปืน การพิสูจน์อัตลักษณ์บุคคล การตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือ การตรวจพิสูจน์ด้านการบัญชี

ศิลปนิติวิทยาศาสตร์

สาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น การตรวจพิสูจน์รอยเท้า พิษวิทยานิติวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ถุงมือ การวิเคราะห์ฝ่ามือ การวิเคราะห์เครื่องพิมพ์ การวิเคราะห์ความเข้ากันของเส้นโลหิตดำ

ด้านดิจิทัล

สาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น นิติวิทยาศาสตร์เครื่องคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์ฐานข้อมูลเชิงนิติวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงนิติวิทยาศาสตร์ การตรวจพิสูจน์เครื่องโทรศัพท์มือถือเชิงนิติวิทยาศาสตร์ การตรวจพิสูจน์โครงข่ายเชิงนิติวิทยาศาสตร์ วิดีโอเชิงนิติวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์เสียงเชิงนิติวิทยาศาสตร์

นอกจากศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่ยังขาดบุคคลากรที่เชี่ยวชาญสาขาที่กล่าวถึงแล้ว ยังไม่มีนักนิติวิทยาศาสตร์สนใจศึกษาเฉพาะทาง ซึ่งอาจขาดแรงจูงใจในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ผู้วิจัยเองที่ปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นพนักงานสอบสวนเข้าใจและรู้สภาพปัญหาดี

อิสลามให้ความสำคัญในประเด็นปัญหาในส่วนของระบบกฎหมายอิสลามในการรับฟังพยานหลักฐานเพราะว่าเป็นสิ่งที่อิสลามเชิดชูไม่ว่าพยานนั้นจะเป็นพยานบุคคลหรือพยานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ถึงแม้ว่าบางประเด็นอาจจะไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญและยังอนุรักษ์นิยมอยู่บ้าง แต่หากความรู้เหล่านี้ได้แพร่กระจายจนประชาชนทั่วไปและผู้รู้และผู้นำประเทศเข้าใจ เชื่อว่าอาจมีการปรับเปลี่ยนในประเด็นการรับฟังพยานประเภทนี้และขอตั้งข้อสังเกตว่า

เมื่อใดจะมีการตรากฎหมายให้ชัดเจนลงไปว่าพยานประเภทนี้ให้มีการนำสืบและต้องมาให้การต่อศาลรวมทั้งเปิดโอกาสให้คู่ความซักถาม หาใช่เพียงแค่ว่าเป็นที่ปรึกษาคอยให้ความเห็นต่อศาลเพียงอย่างเดียว

ระบบกฎหมายของอิสลามจะวางพยานผู้เชี่ยวชาญไว้ตรงส่วนไหนของกระบวนการยุติธรรม ในเมื่อศาลยังใช้กลไกพยานผู้เชี่ยวชาญนี้ เหตุใดไม่ตรากฎหมายให้พยานประเภทนี้มีที่ยืนในกระบวนการยุติธรรม

จากประเด็นแรกพอมองเห็นได้ว่าตั้งแต่ระบบกฎหมายกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมทั่วไป สอดประสานอยู่ในวัฒนธรรม และบรรทัดฐานทางสังคม ย่อมตอบคำถามไปในตัวว่าต้องมีการตรากฎหมายให้มีการชกถามพยานประเภทนี้ในศาลได้ เช่น เปิดโอกาสให้พยานประเภทนี้มาให้การต่อศาลและถูกชกถามได้ กระจายประเด็นให้ผู้มีอำนาจในสังคมหรือผู้ตรากฎหมายได้ตระหนักและเข้าใจถึงความจำเป็นในการแสวงหาข้อเท็จจริงในสังคมโลกที่ซับซ้อนเหล่านี้ในโลกที่หาความสำนึกในจริยธรรมและคุณธรรมได้ยากขึ้นรวมทั้งอาชญากรรมที่ค้ำึงแต่เรื่องทุนนิยม

สำหรับสังคมมุสลิมสมัยใหม่ซึ่งมักจะมีการเมืองเป็นตัวกำหนดชะตากรรมมากกว่า จะรับฟังนักวิชาการด้านศาสนา ซึ่งเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมและวัฒนธรรมโบราณ ในขณะที่สังคมสมัยใหม่ส่วนใหญ่จะเดินตามแนวสังคมตะวันตกเข้าไปทุกขณะ เชื้อฟงแต่วิทยาศาสตร์และนิยมโลกีย์วิสัย และเสรีภาพ ซึ่งสนิทแนบแน่นกับการใช้พยานผู้เชี่ยวชาญ แต่ในคดีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายครอบครัวแล้วจะเห็นว่านักวิชาการศาสนาทำตัวเป็นเหมือนป้อมปราการคอยกีดกันการใช้พยานผู้เชี่ยวชาญ และยังคงยืนหยัดอยู่ได้โดยไม่มีผู้ใดกล้าแตะ ถึงแม้จะมีความพยายามอธิบายและทำความเข้าใจในการนำเอานิติวิทยาศาสตร์มาปรับใช้ในการพิสูจน์ความจริงในศาล การใช้วิทยาการด้านการแพทย์ การเก็บข้อมูลดีเอ็นเอไว้เป็นฐานเพื่อควบคุมอาชญากรรม ธนาคารสเต็มเซลล์ (อิสมาแอล มัรหะบา, 1429) มุ่งหวังให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมใหม่ ด้วยการนำข้อมูลเชิงเปรียบเทียบเป็นกรณีศึกษา ศาลในระบบยุติธรรมในประเทศที่ใช้รูปแบบการปกครองโดยระบอบรัฐ (Secular) ซึ่งมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสมัยใหม่และหวังใจว่าจะตกงานและสูญเสียดำแหน่งหน้าที่ เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบของระบบของกระบวนการยุติธรรมแบบสมัยใหม่และปรับเปลี่ยนเพื่อให้การตรวจพิสูจน์โดยพยานผู้เชี่ยวชาญไปสู่การควบคุมอาชญากรรมในสังคม

คุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่สื่อความหมายให้เห็นและการดำเนินการตัดสินใจของระบบกฎหมาย ใช้เป็นทางเลือกในการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดี ความกังวลในของระบบกฎหมายเก่าวนเวียนอยู่ในความคิดของนักอนุรักษ์นิยม และความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่หันไปสู่อีกโลกที่นิยมโลกีย์วิสัย ความวุ่นวายทางสังคม การคุ้มครองสถาบันครอบครัว ในการใช้หลักการตัดไฟเสียแต่ต้นลม โดยการทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางด้านพันธุกรรม ทั้งในระบบกฎหมายอิสลาม ระบบกฎหมายของประเทศอิสราเอล ซึ่งอยู่ในหลักหะลาฮา¹ ของชาวยิว เป็นความเหมือนกันของระบบกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะมีขอบเขตของมันเรื่องการรักษาเพศ ความเคารพของกลุ่มผู้ถือพรหมจรรย์ การตั้งครุฑและการกำเนิดบุตรก็ตาม

¹ หะลาฮา คือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนมนุษย์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของคัมภีร์ทาลมุด สืบค้นจาก <http://www.merriam-webster.com/dictionary/halacha> สืบค้นเมื่อ 16 เมษายน 2558

จากประเด็นดังกล่าวมาตอบโจทย์ข้อที่สองที่ว่าที่ยืนของพยานผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการยุติธรรมอยู่จุดใด มีหลายประเทศที่กำหนดตำแหน่งให้กับผู้เชี่ยวชาญในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ให้มีความภาคภูมิใจและมีศักดิ์ศรี เพื่อสร้างแรงจูงใจในการแสวงหาเทคนิคหรือกระบวนการใหม่ที่มีประสิทธิภาพ ในประเทศอังกฤษที่จะพัฒนาเป็นแบบสมัยใหม่ก่อนศตวรรษที่ 19 มี 3 ช่องทางในการเข้าสู่กระบวนการเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญคือหนทางแรกเป็นคณะลูกขุน หนทางที่สองคือเป็นที่ปรึกษาศาล หนทางสุดท้ายคือพวกพยานที่ถูกจ้างโดยคู่ความ ส่วนในกฎหมายอิสลามสมัยก่อนที่เป็นกฎหมายสมัยนั้นพยานผู้เชี่ยวชาญจะเข้ามาสู่กระบวนการยุติธรรมได้ก็ต่อเมื่อได้รับหมายเรียกจากศาลเท่านั้น และมีความชัดเจนว่าพยานผู้เชี่ยวชาญจะใช้ถึง 2 คน เพื่อความเป็นธรรมแทนที่จะใช้เพียงพยานปากเดียว ซึ่งจะเห็นได้ว่าในยุคอดีตมันจะมีความเข้มแข็งเรื่องการใช้พยานประเภทนี้และจะสร้างความเป็นกลางในคดีได้ เป็นเรื่องปกติที่พยานผู้เชี่ยวชาญสามารถทำความเข้าใจเป็นหนังสือได้และให้คุณค่าพยานประเภทนี้ในฐานะที่เป็นพยานประเภทหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือในระบบกฎหมายในกลุ่มประเทศตะวันตกซึ่งอำนาจทางการเมืองมีอิทธิพลสูงต่อระบบกฎหมาย การสร้างพยานผู้เชี่ยวชาญที่ปราศจากการแทรกแซงดูเป็นเรื่องที่ยากลำบาก และการกำหนดไว้ในกฎหมายว่าพยานผู้เชี่ยวชาญเปรียบเสมือนแขนขาของรัฐ การที่ประเทศที่ใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษรกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ที่แสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ซึ่งทำหน้าที่โดยตรงในการบรรจุแต่งตั้งพยานผู้เชี่ยวชาญเข้าระบบมาอยู่ภายใต้การบังคับบัญชา ศาลวางใจให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นทำหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีนั้น บทบาทของศาลทำหน้าที่เปรียบเสมือนผู้พิพากษาทางสายตา ฟังฟังแต่ผู้เชี่ยวชาญเท่านั้นกลับกลายเป็นว่าพยานประเภทนี้ทรงอิทธิพลในกระบวนการยุติธรรมและขึ้นนำการตัดสินใจของศาลไปแล้ว

ดูเหมือนว่ารัฐอิสลามยุคก่อนวัฒนธรรมทางการเมืองแก้ไขปัญหาคดีคดีว่ารัฐอิสลามในยุคกลาง ยุคจักรวรรดิออตโตมันค่อนข้างให้อำนาจต่อนักวิชาการอิสลามอาจจะมองว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายที่มาจากพระผู้เป็นเจ้าและวางตัวผู้นำไว้ในฐานะผู้ปกครองรัฐ ทหาร เจ้าหน้าที่ทะเลเบียน นอกจากนี้ยังให้สิทธิปกครองตนเองหรือกึ่งปกครองตนเองให้กับกลุ่มทางสังคมหรือกลุ่มทางศาสนาบางกลุ่มเช่นกลุ่มซูฟี กลุ่มหัวเมืองรอบนอกที่กลุ่มเหล่านั้นไม่ได้ทำทนายอำนาจศูนย์กลาง อีกประการหนึ่งที่รัฐยังคงให้นักวิชาการศาสนามีอิสระในการสอนและขึ้นนำสังคม เพราะฉะนั้นแนวคิดและการครอบงำด้วยศาสน การเมืองจึงต้องฟังเสียงของนักวิชาการศาสนาด้วย จะเห็นได้ว่าพยานผู้เชี่ยวชาญ การแสวงหาข้อเท็จจริงทางคดี พัฒนาขึ้นโดยกลุ่มนักการศาสนาในชุมชน ซึ่งเขาเหล่านั้นจะถูกศาลเรียกไปให้คำปรึกษาที่ละคดีหรือแต่ละสาขาที่ตนเชี่ยวชาญ

ในส่วนของกฎหมายในกลุ่มประเทศยุโรปได้ปรับเปลี่ยนเป็นองค์กรรับผิดชอบเฉพาะและการเข้ามาล่าอาณานิคมของชาวตะวันตกในตะวันออกกลาง ในปลายศตวรรษที่ 19 การ

เกิดใหม่ของประเทศอาหรับบางประเทศ อิทธิพลของอำนาจรัฐ การสอดแทรกและปรับใช้กฎหมายของชาวตะวันตกเข้าไปในกฎหมายอิสลาม ทำให้เกิดแนวคิดทางด้านกฎหมายแบบตะวันตกปะปนอยู่ กลับกลายเป็นว่าระบบกฎหมายของรัฐอิสลามในตะวันออกกลางบางประเทศมีความเป็นกลางมากกว่ากฎหมายของชาวตะวันตกเสียอีก เช่นกฎหมายของอิยิปต์กับฝรั่งเศส โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพยานของผู้เชี่ยวชาญได้รับความเชื่อถือมากกว่ากฎหมายของฝรั่งเศส นั้นเพราะฟิกฮ์ของอิสลามได้รับการยอมรับมากกว่าและได้รับการพัฒนาการพัฒนามายาวนานตลอดหลายทศวรรษ ส่วนกฎหมายของชาวตะวันตกนั้นล้วนแต่เป็นกฎหมายที่สามารถเปลี่ยนแปลงและเป็นไปตามอำนาจของผู้นำได้

1 จากการวิจัยพบว่าแนวคิดและทัศนคติของนักกฎหมายอิสลามต่อพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์หรือพยานความเห็นกับแนวคิดการรับฟังพยานหลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ของกฎหมายไทยและกฎหมายทั่วไปต่อการใช้ดีเอ็นเอ (DNA) ในการรับมือกับอาชญากรเป็นองค์ความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีหลักการและเหตุผลด้วยตัวของมันเอง เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งหากมีการศึกษาและประยุกต์ใช้เพื่อต่อยอดจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมส่วนรวม และควรต้องมีการนำเสนอองค์ความรู้เหล่านี้ให้สังคมได้รับรู้

2 สถาบันการศึกษาอิสลามควรส่งเสริมให้มีการศึกษาเรียนรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้น

3 ผู้นำศาสนาทุกระดับควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์โดยเปิดกว้างทางความคิดเพื่อรับฟังวิทยาการสมัยใหม่

4 ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาอิสลามโดยเฉพาะกुरอานและหะดีษเกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์

5 รัฐต้องจัดทำบัญชีพยานผู้เชี่ยวชาญสาขาใดสาขาหนึ่ง โดยการออกวุฒิบัตรหรือหนังสือรับรองไว้

6 รัฐต้องแก้ระเบียบและกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บวัตถุพยานให้ชัดเจน

7 เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานต้องส่งเสริมให้มีการสร้างจิตสำนึกในคุณธรรมและจริยธรรม

8 รัฐต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับองค์กรที่รับผิดชอบด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้ชัดเจน

9 รัฐต้องส่งเสริมการวิจัยด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะสาขาที่ขาดแคลนบุคลากร เช่น สาขาดิจิทัล และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

10 ควรทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาของประเทศไทย

11 ควรทำการวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักของหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญาของประเทศไทย

12 ควรศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมทัศนคติของสังคมต่อความเชื่อมั่นในการจัดเก็บ การตรวจพิสูจน์ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับนิติวิทยาศาสตร์ และวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ การชันสูตรพลิกศพ

13 ควรศึกษาวิจัยการปรับใช้พยานหลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกฎหมายไทยและกฎหมายอิสลามกรณีศึกษาในคดีแพ่งและคดีอาญาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

Prince of Songkla University
Pattani Campus

บรรณานุกรม

เจ๊ะเหล๊ะ แซกพงศ์. ม.ป.ป. เอกสารประกอบการสอนภาควิชาอิสลามศึกษา วิทยาลัยอิสลาม
ศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. ปัตตานี :
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

Ibn Kathir Ismael bin Umar. 2000. Tafsir al-Quran al-Az'ym. Bairut: Dar al-kitab al-
Alamiyah.

Isma'il Marhaba'. 2008. al-bunuk al-taybiy al-bashriat wa ahkamuha al-fighiy. Cairo :
Dar al-Rahman lil-Nashr

Kutaiba S. Chaleby. 2004. forensic psychiatry in Islamic Jurisprudence. Kuala
Lumpur : Percerakan Zafar Sdn Bhd,

Ron Shaham. 1997. Family and the Courts in Modern Egypt: A Study Based on
Decisions by the Shari`a Courts, 1900-1955. Leiden: Brill.

_____. 2011. The Expert Witness in Islamic Courts: Medicine and Crafts in
the Service of Law (Kindle Locations 3634-3636). Kindle Edition.

<http://www.merriam-webster.com/dictionary/halacha>